

K O N V E N C I J A

MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA, BROJ 81, O INSPEKCIJI RADA U INDUSTRIJI I TRGOVINI

Opšta konferencija Međunarodne organizacije rada,

Sazvana u Ženevi od strane Administrativnog saveta Međunarodnog biroa rada, gde se i sastala, 19. juna 1946. godine, na svom tridesetom zasedanju.

Pošto je odlučila da usvoji razne predloge koji se odnose na inspekciju rada u industriji i trgovini, pitanje koje predstavlja četvrtu tačku dnevnog reda zasedanja,

Pošto je odlučila da ti predlozi dobiju formu međunarodne konvencije,

Usvaja, danas jedanaestog jula hiljadu devetstotina četrdeset sedme, donju konvenciju, koja će biti nazvana Konvencija o inspekciji rada 1947.

DEO I

Inspekcija rada u industriji

Član 1.

Svaki član Međunarodne organizacije rada za koga je ova Konvencija na snazi treba da ima jedan sistem inspekcije rada u industrijskim preduzećima.

Član 2.

1. Sistem inspekcije rada u industrijskim preduzećima primenjivaće se na sva preduzeća za koja su inspektori rada dužni da osiguraju primenu zakonskih odredaba koji se odnose na uslove rada i na zaštitu radnika u vršenju njihovog zanimanja.
2. Nacionalno zakonodavstvo moći će izuzeti rudarska i transportna preduzeća ili delove takvih preduzeća od primene ove konvencije.

Član 3.

1. Sistem inspekcije rada imaće za zadatak:

- a) da osigura primenu zakonskih odredaba koji se odnose na uslove rada i na zaštitu radnika u vršenju njihovog zanimanja, kao što su odredbe o radnom vremenu, o platama, o sigurnosti, o higijeni i dobrim uslovima života, o zaposlenju dece i omladinaca i o drugim srodnim materijama, u meri u kojoj su inspektori rada dužni da osiguraju primenu tih odredaba,
- b) da pružaju obaveštenja i tehničke savete poslodavcima i radnicima o najefikasnijem načinu za poštovanje zakonskih odredaba,
- c) da signaliziraju nadležnoj vlasti slabosti i zloupotrebe koje nisu posebno pokriveno postojećim zakonskim propisima.

2. Ako su druge funkcije poverene inspektorima rada, one ne treba da predstavljaju smetnju za vršenje njihovih glavnih funkcija niti da nanose štetu na bilo koji način ugledu i nepristrasnosti potrebnim inspektorima i njihovim odnosima sa poslodavcima i radnicima.

Član 4.

1. Ukoliko je to u skladu sa administrativnom praksom Člana, inspekcija rada biće stavljena pod nadzor i kontrolu jedne centralne vlasti.
2. Ako se radi o federativnoj državi, izraz "centralna vlast" može da označava bilo Federalnu vlast, bilo neku centralnu vlast federalnih jedinica.

Član 5.

Nadležna vlast treba da preduzme odgovarajuće mere u cilju da omogući:

- a) efektivnu saradnju između službi inspekcije s jedne strane, i drugih vladinih službi i ustanova javnih i privatnih sličnih aktivnosti, s druge strane,
- b) saradnju između funkcionera inspekcije rada i poslodavaca i radnika ili njihovih organizacija.

Član 6.

Osoblje inspekcije rada biće sastavljeno od službenika čiji status i uslovi službe osiguravaju stabilnost zaposlenja i čine ih nezavisnim od svake promene vlade i svakog spoljnog nepoželjnog uticaja.

Član 7.

1. Pod rezervom uslova koje bi nacionalno zakonodavstvo odredilo za regrutovanje članova javnih službi, inspektori rada biće regrutovani samo na osnovu sposobnosti kandidata za ispunjavanje zadataka koje treba da preuzme.
2. Način za proveravanje ovih sposobnosti biće određen od strane nadležne vlasti.
3. Inspektori rada treba da prime odgovarajuće obrazovanje, za vršenje svojih funkcija.

Član 8.

Žene jednako kao i muškarci moći će biti određivane za članove osoblja inspekcije, ako postoji potreba, specijalni zadaci moći će biti povereni inspektorima odnosno inspektoricama.

Član 9.

Svaki član preduzeće potrebne mere da se osigura saradnja stručnjaka i tehničara valjano kvalifikovanih, računajući tu medicinare, mehaničare, električare i hemičare, u funkcionisanju inspekcije prema metodama koje se smatraju najprikladnijim nacionalnim uslovima, u cilju da se osigura primena zakonskih odredaba koje se odnose na higijenu i sigurnost radnika u vršenju njihovog zanimanja i da se dobiju obaveštenja o posledicama primenjenih postupaka, upotrebljenih materijala i metoda rada, o higijeni i sigurnosti rada.

Član 10.

Broj inspektora rada biće dovoljan da se osigura efikasno vršenje službe inspekcije i biće određen vodeći računa:

a) o važnosti zadataka koje inspektori imaju da izvršavaju, i to:

- (1) o broju, prirodi, važnosti i situaciji preduzeća koja potpadaju pod kontrolu inspekcije,
- (2) o broju i različitosti kategorija radnika koji su zaposleni u tim preduzećima,
- (3) o broju i kompleksnosti zakonskih odredaba čija primena treba da bude osigurana;

b) o materijalnim sredstvima za izvršenje stavljenim na raspoloženje inspektorima,

c) o praktičnim uslovima pod kojima pregledi inspektora treba da se vrše da bi bili efikasni.

Član 11.

1. Nadležna vlast preduzeće potrebne mere u cilju da se inspektorima rada osiguraju:

- a) lokali uređeni na odgovarajući način za potrebe službe i pristupačni svima zainteresovanima,
- b) prevozne olakšice potrebne za vršenje njihovih funkcija kada ne postoje odgovarajuće olakšice javnog saobraćaja.

2. Nadležna vlast preduzeće potrebne mere u cilju naknade inspektorima rada svih troškova putovanja i svih sporednih troškova potrebnih za vršenje njihovih funkcija.

Član 12.

1. Inspektori rada snabdeveni ovlašćenjima za vršenje svojih funkcija biće ovlašćeni:

- a) da ulaze slobodno bez prethodne opomene u svako doba dana i noći u svako preduzeće koje podleže kontroli inspekcije,
- b) da ulaze danju u sve lokale za koje mogu imati opravdanog razloga da pretpostavljaju da podleže kontroli inspekcije,
- c) da pristupaju svakom ispitivanju, kontroli ili anketi koju smatraju potrebnom da bi se uverili da se zakonske odredbe stvarno poštuju, posebice:
 - (1) da ispituju, bilo sami, bilo u prisustvu svedoka, poslodavca i osoblja preduzeća o svima pitanjima koja se odnose na primenu zakonskih odredaba,
 - (2) da traže da im se pokažu sve knjige, registri i dokumenta čije je držanje propisano radnim zakonodavstvom, u cilju da provere da li su u skladu sa zakonskim odredbama i da ih prepisu ili iz njih naprave izvode,
 - (3) da zahtevaju afiširanje obaveštenja čije je oglašavanje predviđeno zakonskim odredbama,
 - (4) da uzmu i da ponesu u cilju analize, uzorke materijala i supstanca korišćenih ili onih kojima se rukuje, s tim da se poslodavac ili njegov predstavnik obaveste o tome da su materije ili supstance uzete i ponesene u tu svrhu.

2. Prilikom pregleda inspekcije, inspektor će morati obavestiti o svom prisustvu poslodavca ili njegovog pretstavnika, osim ako smatra da takvo najavljivanje može da ide na uštrb efikasnosti kontrole.

Član 13.

1. Inspektori rada biće ovlašćeni da zahtevaju mere namenjene za otklanjanje utvrđenih nedostataka na instalacijama ili u metodama rada koje mogu opravdano smatrati kao pretnju zdravlju i sigurnosti radnika.
2. U cilju da se izazovu ovakve mere, inspektori će imati pravo, uz rezervu sudskog ili administrativnog postupka koji bi moglo da predvidi nacionalno zakonodavstvo, da naredi ili da traže da se naredi:
 - a) da u određenom roku budu na instalacijama izvršene izmene koje su potrebne da se osigura striktna primena zakonskih odredaba koje se odnose na zdravlje i sigurnost radnika,
 - b) da mere odmah izvršne budu preduzete u slučajevima neposredne opasnosti za zdravlje i sigurnost radnika.
3. Ako postupak određen u paragrafu 2 nije u skladu sa administrativnom i sudskom praksom Člana, inspektori će imati pravo da pokrenu nadležnu vlast da ova interveniše ili naredi da se preduzmu mere odmah izvršne.

Član 14.

Inspekcija rada treba da bude obavještena o nesrećnim slučajevima pri radu i o slučajevima profesionalnog oboljenja u slučajevima i na način koji će biti propisani nacionalnim zakonodavstvom.

Član 15.

Pod rezervom izuzetaka koje bi nacionalno zakonodavstvo moglo predvideti, inspektori rada:

- a) neće imati pravo da imaju bilo kakav direktan ili indirektan interes u preduzećima koja stoje pod njihovom kontrolom,
- b) biće dužni, pod pretnjom zakonskih posledica i odgovarajućih disciplinskih mera, da nikada ne otkriju, čak i po prestanku svoje službe, fabričke ili trgovačke tajne ili radne postupke za koje su oni mogli saznati u vršenju svojih funkcija,
- c) moraju tretirati kao apsolutno poverljiv izvor svake žalbe kojom im se ukazuje nedostatak u instalacijama ili prekršaj zakonskih propisa i moraće se uzdržavati da otkriju poslodavcu ili njegovom pretstavniku da je do pregleda došlo povodom neke žalbe.

Član 16.

Preduzeća će morati biti pregledana tako često i tako brižljivo kako je potrebno da se osigura stvarna primena zakonskih odredaba o kojima se radi.

Član 17.

1. Lica koja budu prekršila ili zanemarila poštovanje zakonskih odredaba o čijoj se primeni staraju inspektori rada biće podležna neposrednom zakonskom gonjenju bez prethodnog obaveštenja. Međutim, nacionalno zakonodavstvo će moći predvideti izuzetke za slučajeve kada prethodno obaveštenje treba da bude dato u cilju da se popravi situacija ili da preventivne mere budu preduzete.
2. Inspektorima rada se ostavlja da slobodno odluče da li će dati opomene ili savete umesto da započnu ili predlože gonjenje.

Član 18.

Odgovarajuće sankcije za prekršaj zakonskih propisa čija primena spada pod kontrolu inspektora rada i za opstrukciju prema inspektorima rada u vršenju njihovih dužnosti biće predviđene nacionalnim zakonodavstvom i stvarno primenjene.

Član 19.

1. Inspektori rada ili lokalne inspekcije, prema slučaju, biće dužne da podnesu centralnom organu inspekcije periodične izveštaje opšteg karaktera o rezultatima svojih aktivnosti.
2. Ovi izveštaji biće izrađeni na način propisan od strane centralnog organa i obuhvatiće pitanja koja će s vremena na vreme odrediti centralni organ, oni će biti podnošeni najmanje tako često kako to bude centralni odbor propisao, a u svakom slučaju najmanje jedanput godišnje.

Član 20.

1. Centralni organ inspekcije objaviće godišnji izveštaj opšteg karaktera o radu službi inspekcije rada koje stoje pod njegovom kontrolom.
2. Ovi izveštaji biće objavljeni u primernom roku koji neće prelaziti ni u kom slučaju 12 meseci, od svršetka godine na koju se odnose.
3. Kopije godišnjih izveštaja biće dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada u primernom roku posle svog objavljivanja, a u svakom slučaju u roku koji ne prelazi tri meseca.

Član 21.

Godišnji izveštaj objavljen od centralnog organa inspekcije obuhvatiće sledeća pitanja:

- a) zakone i propise koji spadaju u nadležnost inspekcije rada;
- b) osoblje inspekcije rada;
- c) statističke podatke preduzeća koja stoje pod kontrolom inspekcije i broj radnika zaposlenih u tim preduzećima;
- d) statistiku pregleda inspekcije;
- e) statistiku počinjenih prekršaja i izrečenih sankcija;
- f) statistiku nesrećnih slučajeva pri radu;

g) statistiku profesionalnih oboljenja; kao i sva druga pitanja koja se odnose na tu materiju ukoliko spadaju pod kontrolu ovog centralnog organa.

DEO II

Inspekcija rada u trgovini

Član 22.

Svaki Član Međunarodne organizacije rada za koga je ovaj deo ove Konvencije na snazi treba da ima jedan sistem inspekcije rada u trgovačkim preduzećima.

Član 23.

Sistem inspekcije rada u trgovačkim preduzećima primenjuje se na preduzeća za koja su inspektori rada dužni da osiguraju primenu zakonskih odredaba koje se odnose na uslove rada i na zaštitu radnika u vršenju njihovog zanimanja.

Član 24.

Sistem inspekcije rada u trgovačkim preduzećima treba da udovolji članovima 3. do 21. ove Konvencije, ukoliko su ovi primenjeni.

DEO III

Razne mere

Član 25.

1. Svaki Član Međunarodne organizacije rada koji ratifikuje ovu Konvenciju može, jednom izjavom uz ratifikaciju, isključiti od prihvatanja sa svoje strane deo II Konvencije.
2. Svaki Član koji je dao takvu izjavu može je poništiti u svako doba jednom kasnijom izjavom.
3. Svaki Član u pogledu kojega je na snazi jedna izjava saobrazno paragrafu 1 ovog člana daće svake godine u svom godišnjem izveštaju o primeni ove Konvencije, podatke o stanju svoga zakonodavstva i svoje prakse u odnosu na odredbe dela II ove Konvencije, navodeći pobliže u kojoj meri su ostvarene ili se nameravaju ostvariti odnosne odredbe.

Član 26.

U slučajevima kada ne izgleda izvesno da neko preduzeće, ili neki deo ili služba preduzeća podležu ovoj Konvenciji, nadležna vlast će rešiti ovo pitanje.

Član 27.

U ovoj Konvenciji izraz "zakonske odredbe" podrazumeva, osim zakonodavstva i arbitražne presude, i kolektivne ugovore koji imaju snagu zakona i čiju su primenu inspektori rada dužni da osiguraju.

Član 28.

Detaljne informacije o nacionalnom zakonodavstvu kojim se primenjuju odredbe ove Konvencije biće sadržane u godišnjim izveštajima koji treba da se podnose saobrazno članu 22. Ustava Međunarodne organizacije rada.

Član 29.

1. Kada se teritorija Člana sastoji iz prostranih oblasti gde, zbog retke naseljenosti ili zbog stanja njihovog razvoja, nadležna vlast smatra odredbe ove Konvencije neprimenljivim, ona može izuzeti te oblasti od primene Konvencije bilo uopšte, bilo sa izuzecima koje smatra potrebnim u pogledu izvesnih preduzeća ili izvesnih radova.
2. Svaki član treba da, u svom prvom godišnjem izveštaju koji se ima podneti o primeni ove Konvencije na osnovu člana 22. Ustava Međunarodne organizacije rada, da podatke o svakoj oblasti za koju namerava da se koristi odredbama ovog člana i da razloge zbog kojih namerava da tako učini. Posle toga, ni jedan član neće se moći poslužiti odredbama ovoga člana, osim u pogledu onih oblasti na koje je već ukazao.
3. Svaki Član koji se posluži odredbama ovoga člana treba da ukaže, u svojim kasnijim godišnjim izveštajima, na oblasti u odnosu na koje se odriče prava primene ovih odredaba.

Član 30.

Što se tiče teritorija pomenutih u članu 35. Ustava Međunarodne organizacije rada izmenjenog Instrumentom izmene Ustava Međunarodne organizacije rada, 1946, sa izuzetkom teritorija obuhvaćenih paragrafima 4 i 5 toga tako izmenjenog člana, svaki član Organizacije koji ratifikuje ovu Konvenciju treba da dostavi Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada, u najkraćem mogućem roku posle ratifikacije, jednu izjavu u kojoj će navesti:

- a) teritorije za koje se obavezuje da primeni odredbe Konvencije bez izmene;
 - b) teritorije za koje se obavezuje da primeni odredbe Konvencije sa izmenama i u čemu se sastoje te izmene;
 - c) teritorije za koje je Konvencija neprimenljiva i, u tim slučajevima, razloge zbog kojih je neprimenljiva;
 - d) teritorije za koje rezerviše svoju odluku.
2. Obaveze pomenute u alinejama a) i b) paragrafa 1 ovog člana smatraće se sastavnim delom ratifikacije i imaće isto dejstvo.
 3. Svaki član moći će se odreći novom izjavom svih ili samo nekih delova rezervi sadržanih u svojoj ranijoj izjavi na osnovu alineja b), c) i d) paragrafa 1 ovog člana.
 4. Svaki Član moći će, za vreme perioda u toku kojih ova Konvencija može biti otkazana saobrazno odredbama člana 34, dostavi Generalnom direktoru jednu novu izjavu koja bi menjala u svakom drugom pogledu raniju izjavu i koja bi davala obaveštenja o situaciji na određenim teritorijama.

Član 31.

1. Kada pitanja koja tretira ova Konvencija spadaju u nadležnost vlasti neke teritorije van metropole, Član koji je odgovoran za međunarodne odnose ove teritorije, u sporazumu vlade te teritorije, moći će dostaviti Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada izjavu o prihvatanju obaveze iz ove Konvencije, u ime te teritorije.
2. Izjava o prihvatanju obaveze iz ove Konvencije može biti dostavljena Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada:
 - a) od strane dva ili više članova Organizacije za teritoriju koja stoji pod njihovom zajedničkom vlašću;
 - b) od strane svakog međunarodnog organa odgovornog za upravljanje nekom teritorijom na osnovu odredbe Povelje Ujedinjenih nacija ili svake druge odredbe koja je na snazi u pogledu te teritorije.
3. Izjave dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada saobrazno odredbama prethodnih paragrafa ovog člana treba da daju podatke o tome da li će odredbe Konvencije biti primenjene na teritoriji sa ili bez izmena; kada se u izjavi navodi da se odredbe Konvencije primenjuju pod rezervom izmena, ona mora specificirati u čemu se sastoje te izmene.
4. Zainteresovani Član ili Članovi ili međunarodni organ moraće se odreći u potpunosti ili delimično jednom kasnijom izjavom prava da se pozivaju na izmenu ukazanu u ranijoj izjavi.
5. Zainteresovani Član ili Članovi ili međunarodni organ moći će, za vreme perioda u toku kojih Konvencija može biti otkazana saobrazno odredbama člana 34, dostaviti Generalnom direktoru jednu novu izjavu koja bi menjala u svakom drugom pogledu svaku raniju izjavu i koja bi davala obaveštenja o situaciji u pogledu primene ove Konvencije.

DEO IV

Završne odredbe

Član 32.

Službene ratifikacije ove Konvencije biće dostavljene Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada i od njega registrovane.

Član 33.

1. Ova Konvencija obavezivaće samo Članove Međunarodne organizacije rada čija ratifikacija bude registrovana od strane Generalnog direktora.
2. Ona će stupiti na snagu dvanaest meseci pošto ratifikacije dva Člana budu registrovane od strane Generalnog direktora.
3. Posle toga, ova će Konvencija stupiti na snagu za svakog Člana dvanaest meseci posle datuma kada njegova ratifikacija bude registrovana.

Član 34.

1. Svaki član koji je ratifikovao ovu Konvenciju može je otkazati, po isteku perioda od deset godina, posle datuma prvobitnog stupanja na snagu Konvencije, aktom saopštenim

Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada i od njega registrovanim. Otkaz će početi da važi tek posle godinu dana od njegovog registrovanja.

2. Svaki Član koji je ratifikovao ovu Konvenciju a koji, u roku od jedne godine dana po isteku perioda od deset godina pomenutog u prethodnom paragrafu, ne upotrebi pravo otkaza koje je predviđeno u ovom članu, biće obavezan za novi period od deset godina i, prema tome, moći će da otkáže ovu Konvenciju po isteku svakog perioda od deset godina pod uslovom predviđenim u ovom članu.

Član 35.

1. Generalni direktor Međunarodnog biroa rada saopštiće svim Članovima Međunarodne organizacije rada registrovanje svih ratifikacija, izjava i otkaza koji mu budu dostavljeni od strane Članova Organizacije.
2. Saopštavajući Članovima Organizacije registrovanje druge ratifikacije koja mu bude dostavljena, Generalni direktor će skrenuti pažnju Članovima Organizacije na datum kojega ova Konvencija stupa na snagu.

Član 36.

Generalni direktor Međunarodnog biroa rada dostaviće Generalnom direktoru Ujedinjenih nacija radi registracije, saobrazno članu 102 Povelje Ujedinjenih nacija, potpuna obaveštenja u pogledu svih ratifikacija, svih izjava i svih akata otkaza koje bude registrovao saobrazno prethodnim članovima.

Član 37.

Po isteku svakog perioda od deset godina računajući od stupanja na snagu ove Konvencije, Administrativni savet Međunarodnog biroa rada biće dužan da podnese Opštoj konferenciji izveštaj o primeni ove Konvencije i odlučiće da li ima mesta da se stavi na dnevni red Konferencije pitanje njene popune ili delimično revizije.

Član 38.

1. U slučaju ako bi Konferencija usvojila novu Konvenciju čiji je predmet potpuna ili delimična revizija ove Konvencije, osim ako nova konvencija ne određuje drukčije:
 - a) ratifikacija jednog Člana nove konvencije čiji je predmet revizija povlačila bi sama sobom, bez obzira na gore navedeni član 34, neposredni otkaz ove Konvencije, uz rezervu da je nova konvencija čiji je predmet revizija stupila na snagu;
 - b) od datuma stupanja na snagu nove konvencije čiji je predmet revizija, ova bi Konvencija prestala da bude otvorena za ratifikaciju Članova.
2. Ova bi Konvencija ostala u svakom slučaju na snazi u svojoj formi i sadržini za sve Članove koji bi je ratifikovali, a koji ne bi ratifikovali Konvenciju čiji je predmet revizija.

Član 39.

Francuski i engleski tekst ove Konvencije jednako su verodostojni.